

درباره قالی و نقش قالی

دروصف قالی ایران دیگران کتابها نوشته اند ، حتی بعضی از هنرشناسان قالیهای خوش بافت و خوش نقشه ایران را شاهکار صنعت و هنر شمرده اند و آنها را با نقاشیهای ایتالیائی در عهد رنسانس برابر دانسته اند . حتی شنیده ام که گروهی قالی ایرانی را مانند يك قطعه موسیقی سمفونیک دارای هم آهنگی ، تناسب و تنوع و خلاصه مجموعه متناسبی از جزئیات زیبا شمرده اند . اما خود ما شاید از بس قالی و قالیچه دیده ایم دیگر چشمانمان عادت کرده است و حتی بی آنکه متوجه زیبایی آنها شویم بر آنها پا می نهیم و میگذریم . در حالیکه قالیهای ایران از دیر زمانی زینت بخش موزه های بزرگ دنیا قرار گرفته است و هم اکنون میتوان شاهکارهای جاویدی از هنرمندان شکوبا و صبور ایرانی در موزه های «متروپولیتن» در نیویورک ، «ارمیناز» در لندن ، «ویکتوریا و آلبرت» در لندن ، «قیصر فردریک» در برلن ، «لوور» در پاریس و موزه «صنایع و هنرها» در وین تماشا کرد . اکنون باید دید علت زیبایی قالی ایران چیست و چه عامل یا عواملی باعث میشود که ما يك قطعه خوش ساخت و بافت قالی را شاهکار صنعت مینامیم ؟

در هر قطعه قالی که ارزش هنری دارد چند عامل دست بدست هم میدهند و وحدت و هم آهنگی میان این عوامل باعث زیبایی هر قالی میشود . این عوامل عبارتند از :

۱ - رنگ آمیزی و هم آهنگی قالی . ۲ - نقشه و نظم موزون نقشها . ۳ - زمینه و بافت .

برای بوجود آوردن يك قطعه شاهکار قالی ، قالی بافان بزرگ قدم قدم پیش میروند . ابتدا بسراغ پشم برویم . مهمترین و اصلی ترین عامل قالی ، پشم گوسفند یا کرک گردن یا زیرشکم بز است که قالیهای ظریف از آن بافته میشود . البته برای تار و پود قالی نخ بکار برده میشود ، شك نیست که پشم چیده شده گوسفندان زنده برای این منظور ارجح است . زیرا قالی بافان عقیده دارند که پشم گوسفند زنده دارای جلا و سرشار از رنگ زنده است و بهمین دلیل همیشه در موقع رنگ کردن

پشم ، پشم چیده شده را برنگهای باز و خاصه قرمز اختصاص میدهند در حالیکه پشم گوسفند ذبح شده برای رنگهای مرده از قبیل سورمه ای مورد استفاده قرار میگیرد . البته اگر گوسفندان در چراگاههای پر آب و علف چرا کنند و از گیاهان معطر کوهپایه و کوهستان تغذیه کنند پشم آنها گرانباتر خواهد بود . چنانکه پشم گوسفندانی که در چراگاههای دامنه الوند و یا در فراهان اراک مانند ساروق چرا میکنند و از گیاهان معطری مثل شیرین بیان و افستین و بابونه تغذیه مینمایند پشمشان دارای تموج خاصی میشود . و قالیهایی که با این قبیل پشمها بافته میشود دارای تموج و تلالؤ خاصی خواهد شد ، و هر چه سالیان بر آنها بگذرد این نوع قالیها گرانباتر خواهد گردید .

بعد از تهیه پشم ، مرحله شستن و تمیز کردن آن پیش میآید . قالی بافان قدیم ، این امر را بسان يك امر مقدس تلقی می کردند و عقیده داشتند که باید پشم و کرک را در آب چشمه صاف و شیرین و سرد بشویند . معمولاً برای پاک شدن پشمها چوبك یا برگ درخت زالزالك بکار میبرند . البته غیر از پشم گاهی از ابریشم و گلابتون زرین و سیمین هم برای تهیه قالی استفاده میشود مخصوصاً در قدیم که قالیهای ابریشمین ایران شهرت جهانی داشته است .

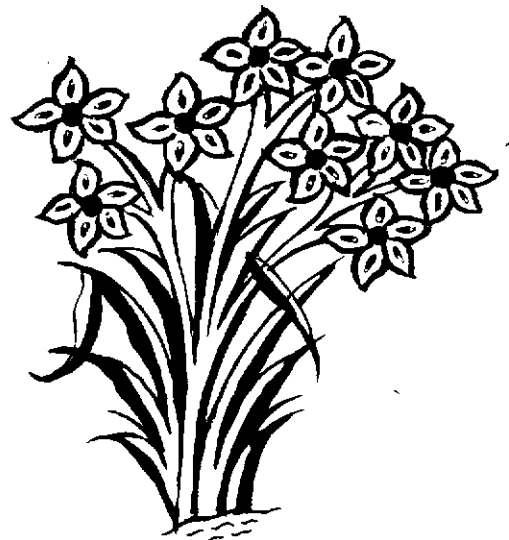
در قسمت رنگ آمیزی اولاً باید دانست که قالی بافای ایرانی معمولاً رنگهای نباتی و طبیعی بکار میبرند نه رنگهای مصنوعی و شیمیائی . دلیل این ترجیح هم واضح است زیرا جلا و ثبات رنگهای نباتی بیشتر از رنگهای شیمیائی است . درست است که اکنون صنعت رنگ شیمیائی ، بنهایت درجه کمال خود رسیده است و درست است که رنگهای شیمیائی از نظر تنوع بیحد و حساب بر رنگهای نباتی ترجیح دارد و حتی شاید ثبات و دوام رنگهای شیمیائی هم اخیراً از ثبات رنگهای نباتی در گذشته باشد و بعلاوه صحیح است که بکار بردن رنگ شیمیائی هم آسانتر و هم سریعتر است تا جوشانیدن نباتات و برگ درختها و گلها و ریشهها و پوست میوه و بدست آوردن رنگ آنها . اما این يك

گل زنبق

گل لاله

گل نرگس

گل لاله طراحی شده

سنت دیرین است که قالی بافها با سانی از دست نخواهند داد . و نباید هم از دست بدهند زیرا هم لمعان وهم درخشندگی واصلت و هارمونی و گرمای رنگ نباتی بررنگ شیمیائی و مصنوعی ترجیح دارد . وبعلاوه گذشت زمان رنگهای طبیعی را پخته تر و کاملتر میسازد چنانکه قالی ایران هرچه بماند و کهنه تر شود ، هرچند هم که رنگ پریده تر گردد باز عتیقه تر و گرانبهتر است . اما دراینکه استادان قالی بافی هارمونی وهم آهنگی رنگها را از همان قدم اول رعایت میکنند ، جای گفتگوئی نیست . اگر گذارتان بکارگاه قالی بافی افتاده باشد ، دیده اید که گلوله های پشم های رنگین با هم آهنگی خاصی بر پیشانی چهارچوب وصل شده اند . و این رنگها چنان باهم جور شده اند که گوئی نقاشی ، تکه رنگهای متناسب را بر تخته شستی خود گذاشته است .

اما رنگهای نباتی از نباتات و پوست میوه های زیر بدست می آید :

رنگ قهوه ای - از پوست گردو ، پوست انار و مازو .
رنگ زرد روشن و سیر - از برگ مو ، اسپرگ ، توت خولان .

رنگ آبی و سورمه ای - از نیل بنگالی .

رنگ قرمز و لاکه - تقریباً مهمترین رنگ قالی ایران
رنگ قرمز لاکه است که از نباتات مختلف میتوان آنرا بدست آورد . تهیه رنگ قرمز و لاکه از روناس^۱ و یا قرمز دانه معمول تر است تا از نباتات دیگر . ضمناً سایه های مختلف قرمز را با کم و زیاد کردن روناس بدست می آورند . از حشرات کوچکی هم که در کناره دریا یافت میشود و شباهت بساس دارد دانه های میگیرند که بعد از خشک کردن آنها رنگ لاکه تهیه میشود . آقای هینریش یا کوبی (Heinrich-iacoby) در کتاب «چگونه قالی شرقی را بشناسیم» درص ۱۲۱ نوشته است که

۱- روناس از زمان صفویه برای رنگ کردن پشم بکار رفته است . ریشه ایست سرخ تیره رنگ که در زمینهای سخت میرود ، طرز رنگ کردن پشم با روناس بقرار زیر است : روناس را نرم میسایند . پشمها را ابتدا با چوبک شستشو میدهند و برای رفع چربی پشم زاج سفید بکار میبرند ، خاصیت زاج این است که پشم رنگ را زودتر و بهتر جذب میکند . برای رنگ صورتی سیر که مشهور برنگ پیازی است بترتیب زیر عمل می کنند : برای یکمن پشم چهارمن ماست را دو روز در تفتار نگه میدارند تا خوب ترش شود . پس از آن پشم های تمیز شده و رشته شده را در تفتار ماست میگذارند و لابلای پشمها روناس سائیده شده میپاشند (برای هر سه کیلو پشم چهار کیلو روناس لازم است) . اگر پشمها ۴۸ ساعت در تفتار ماست و روناس بمانند رنگ صورتی سیر بدست می آید و اگر در ته مانده تفتار مزبور مجدداً پشم بگذارند پشمهای مجدد رنگ صورتی باز بخود میگیرند . بعداً باید پشمها را در آب چشمه زلال سرد بخوابانند و گاهی پشمها را تکان دهند تا روناسها خارج شود . هرچه مدت خیس کردن پشمها در آب طولانی تر باشد تاللو و جلای پشم بیشتر خواهد بود . معمولاً پشم را دوازده ساعت در آب سرد زلال خیس میکنند . برای بدست آوردن رنگ قرمز به ترتیب بالا عمل میکنند و روناس بیشتری بصرف میسازند .

«در هندوستان رنگ لاکه را از یک نوع انگوم میگیرند. باین ترتیب که حشره‌ای که زیر پوست درخت انجیر هندی زندگی میکند لعابی از خود ترشح می‌کند که آن لعاب بصورت انگوم بر درخت می‌چسبد و از همین لعاب است که لاکه میسازند و رنگ لاکه را هم میگیرند. در هندوستان این رنگ را قرمز کچیل یا لاکه گویند. غالباً در ایران هم برای زمینه لاکه قالبهايشان از همین رنگ استفاده میکنند.» و در همین کتاب در جای دیگر مینویسد: «در ترکیه از حشره‌ای شبیه بساس، رنگ قرمز را میگیرند و آنرا قرمز ارمنی میگویند»^۲.

رنگ سبز - از ترکیب اسپرگ و نیل بنگالی.

رنگ سیاه - از دانه‌ها و برگ بوته خاردار که در قزوین و اراک آنرا ورك میگویند (خرنوب - نبطی) و مازو و بقم

حسابی البته ارزش هنری واصل ندارد. نقشهای قالی ایران طی اعصار و قرون تکمیل شده و بصورت امروزی درآمده است. از جالبترین اختصاصات نقش قالی ایران وجود نقشهای استیلیزه و اشکال منظم و موزون هندسی است. شك نیست که نظر نقاشان ایرانی در ابتدا متوجه طبیعت بوده و از طبیعت الهام گرفته‌اند. اما این نقشهای طبیعی چنان تغییر شکل یافته و استیلیزه شده‌اند که باز شناختن اصل آنها بسیار مشکل است و حتی شناختن بعضی از اشکال و نقشهای قالی امکان‌ناپذیر است.

آیا این خاصیت تحت تأثیر نقاشی مینیاتور و تذهیب به قالی راه یافته است؟ آیا این خاصیت فکر لطیف و خیال پرداز ایرانی است که در عین عشق بطبیعت از آن میگریزد و سعی دارد

طرح انار

شکوفه سیب

گل میمون

گل خشخاش

مخلوق ذهن خود را بنمایاند؟ آیا بافت قالی و طرز قرار گرفتن تار و پود باعث شده است که نقاش نقشها را استیلیزه کند و بصورت اشکال هندسی و منظم درآورد، تا کار با فندک سهولت‌تر گردد؟ درست معلوم نیست، اما در استیلیزه بودن اشکال جای هیچ تردیدی نیست.

۲ - برای بدست آوردن رنگ قرمز از سه ماده استفاده میکنند: الف - از قرمز دانه که گیاهی است در گیلان و مازندران میروید. ب - از حیوان کوچکی بنام قرمز که در غایت سرخی است و بقدر نخودی است. بد پوست و دربرگهای درختان زندگی میکند چون بحد طیران برسد تخم کوچکتر از خود میگذارد که برای رنگ کردن ابریشم و پشم بکار میروند (به نسبت یک در ده) بهترین نوع قرمز بنام قرمز دانه قبری معروف است.

ج - از کرمهایی که در کناره دریای گرمسیر زندگی میکنند و شبیه خاکشیر است. این کرمها هم بزرگی یک نخود می‌رسند و ساحل‌تشیان این کرمها را جمع میکنند و خشک کرده بمصرف رنگرزی می‌رسانند (از تحفه حکیم مؤمن نقل یعنی و از اطلاعات قالی بافان متخصص).

(برای سیاه مایل بسبز).

برای بدست آوردن سایه‌های مختلف هر رنگی، رنگ اصلی را با اصطلاح قالی بافان آب رنگ دیگر میدهند، چنانکه مثلاً اگر بخواهند زرد طلائی را بصورت زرد متمایل بنارنجی درآورند ابتدا از اسپرگ و بعد از آب روناس استفاده میکنند. ضمناً میتوان از رنگ طبیعی پشم گوسفندان هم استفاده کرد بشرطی که یکدست و رنگین باشد چنانکه میتوان پشم سفید، کرم، قهوه‌ای و یاسیاه طبیعی را بکاربرد. اما برای اطمینان خاطر و ضمناً جلای بیشتر بهتر است که بهر صورت پشم را رنگ کرد.

نقشه و نظم موزون نقشها - نقاشی نقش قالی بصورت

امروزی که روی کاغذ شطرنجی مربع ترسیم میشود چندان قدیم نیست و حتی امروز هم بسیاری از قالی بافان مخصوصاً در دهات بدون نقشه کار میکنند و فقط عقیده مبهمی نسبت بنقشه در ذهن دارند، درست مثل موسیقی دانهاییکه بدون نت دستگاههای ایرانی را از بر مینوازند. اما قالی بدون نقشه

گل حنا، گل میمون، شکوفه سیب، انار، گل انار و انواع غنچه‌ها درقالی ایران بکاررفته است. بوته‌ها و شاخه‌ها که این گلها بر آنها قرار گرفته‌اند بیشتر خطوط موزون و متناسب هستند که گوئی تا بینهایت ادامه دارند. و گل‌هایشان پربار و متنوع و رنگارنگ است. این گلها چنانکه گذشت بصورت‌های طراحی شده (استیلیزه) درقالی بکاربرده شده‌اند و در طی قرون متمادی (لااقل از قرن سیزده یا چهارده میلادی باین طرف) تحولات شگرفی یافته‌اند. چنانکه مثلاً انار ابتدا بصورت اصلی خود

درقالی ایران انواع گلها، درختها، حیوانات و پرندگان بصورت‌های طراحی شده یعنی همان استیلیزه بکار رفته‌اند و اشکال هندسی مختلف مثل لوزی، دوزنقه، هشت گوشه و یا شانزده گوشه و یا طرح ترنجی این گلها و درختها را در سینه خود جای داده، هم‌آهنگی و نظم نقشها را برعهده گرفته‌اند. اگر هم این اشکال هندسی بصورت خطوط وجود نداشته باشند، باز بصورتی غیر صریح و مبهم بر نقشها حکمروائی کرده‌اند. چنانکه میتوان مثلاً در وسط یک قالی که گلها و برگها و درختها

برگ چنار

طرح گل شاه‌عباسی

با کمی تفاوت یعنی با داشتن شکوفه‌ای بدنه‌ای خود نقش میشده است و بعدها، گوئی نقاش با چاقوی خود قسمتی از پوست آنرا باز کرده است و بعد انگار تمام پوست ترک‌ترک باز شده و گرد میوه حلقه زده است. و پس از اینهمه تحول گل معروف شاه‌عباسی بوجود آمده است. اگر بگل شاه‌عباسی درقالی‌هایی که می‌بینید بنگرید هنوز در وسط گل دانه‌هایی از انار هویدا است.

۲- از درختها و برگ درختها - برگ چنار، برگ مو،

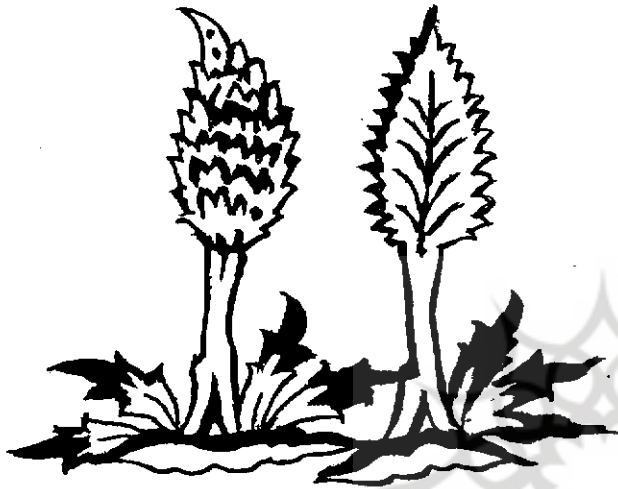
در آغوش هم نقشی را ساخته‌اند، دور آن نقش را با حدود یک هشت گوشه محدود نمود، بی‌اینکه واقعاً هشت گوشه‌ای وجود داشته باشد. و همین نظم هندسی است که قالی ایران را بایک قطعه موسیقی هم‌آهنگ قابل مقایسه مینماید.

اما نقشهای عمده قالی ایران تقریباً بقرار زیر است:

۱- از گلها و بوته‌ها، گل نرگس، گل داودی، گل زنبق، گل لاله، گل سرخ، گل شبیه به خشخاش با پوست،

برگ نخل (باصطلاح بادزن نخلی پالمت palmette) ، برگ تبریزی ، بید و بیدمجنون و سرو و برگهای دیگری که حتی شناخته نمیشود (مانند طرح معروف ب ماهی درهم که دو برگ متصل بهمند و سربرگها شبیه سر ماهی است) ، این برگها و درختهایشان بحد وفور و بصور گوناگون درقالی ایران بکار برده شده اند . مثلاً همین درخت سرو را بگیریم که درایران باستان درخت مقدسی بوده است و درنقشهای تخت جمشید هم بکرات برای تزئین حواشی حجاریها بکاررفته است . داستان

و خود این بنه جقه هم تحولاتی یافته است .
 ۳ - از حیوانات و شاخ حیوانات و پرندگان - آهو و گوزن ، (مخصوصاً شاخ ایندو حیوان بصورت بسیار استیلیزه) ، سگ ، اسب ، شیر ، گوسفند ، ببر ، شغال ، روباه ، خرگوش ، پلنگ ، انواع مرغان ، هدهد ، لك لك ، طاوس ، بوقلمون ، بلبل ، باز ، قوش ، پرستو (و پرستو چنان استیلیزه شده است که بیش از دوخط نیمه منحنی متصل بهم از آن چیزی نمانده است .) و حیوانات خیالی دیگر از قبیل اژدها (که شاید تحت تأثیر هنر

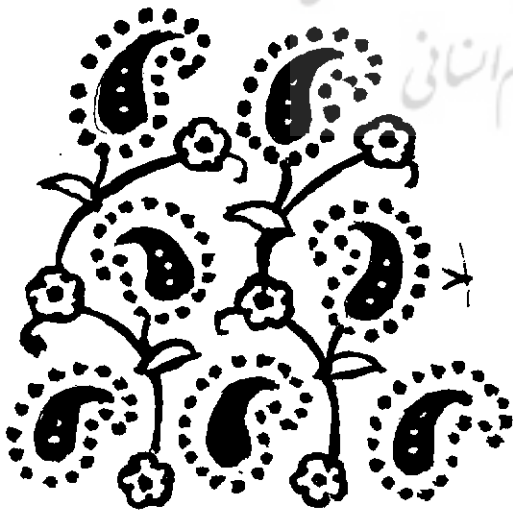

طرح سرو

بنه جقه ای

ترنج لوزی که در وسط آن برگهای مو طراحی شده

سرو مقدس کاشمر و قطع آن حتی در تواریخ و دیوانهای اشعار فارسی ثبت شده است . بهر جهت سرو بصورت های گوناگون درقالی ایرانی نقش گردیده است ، بصورت مثلث ساده ای که وصل بیابهای است ، بصورت مخروطیکه شعله شمع را مینمایاند و بصورت خود سرو با ریشه ها و شاخه های متعدد و بصورت مخروطی که گلی در وسط دارد و دست آخر بصورت بنه جقه .

پیچک مو گرفته شده است یا از پیچ و خمهای بدن مار و یا از ابرهای موج آسمان؟^۳ بهر جهت نقش اسلیمی چندگونه است:

۱ - اسلیمی شبیه به پیچک طراحی شده . ۲ - اسلیمی شبیه بمار پیچ که آنرا اسلیمی مار پیچ و اروپائیان آنرا برچینی میگویند . ۳ - اسلیمی پشت دار که شباهت بسرفیل باخرطوم دارد و احتمال دارد که استیلیزه همان باشد و بعد هم اسلیمی دوبندی که مشتق از اسلیمی قبلی است . متخصص این نوع اسلیمی (شبیه بسرفیل باخرطوم) آقای هادی اقدسیه استاد نقش قالی

چین بوجود آمده باشد)، تمام این حیوانات ، در نقش قالی ایران بکار برده شده اند . باید دانست که از اواخر قرن شانزدهم میلادی و تقریباً از زمان شاه طهماسب صفوی ایرانیان باغلب احتمال تحت تأثیر مینیاتور، از مناظر شکار در نقش قالی استفاده کرده اند . این نوع قالیها را باصطلاح اروپائیان قالی شکاری مینامند . در این نوع قالیها ، انواع پرندگان و حیوانات شکاری با شکارچی پیاده یا سوار که تیر و کمانی یا بازی در دست دارد دیده میشود . نوع قالی شکاری خاصه در زمان شاه عباس کبیر

طرح میر

بنه جقه طرح کرمان

بنه جقه‌ی کاشان

هنرستان‌های هنرهای زیباست که از شاگردان مرحوم کمال‌الملک بوده است .

۳- قالی بافان قدیمی عقیده دارند که طرح اولیه اسلیمی بدست حضرت امیر (ع) کشیده شده است و نقل میکنند که : «حضرت علی (ع) روزی نقاشان را احضار کرد و گفت چون نقش کردن موجودات جاندار دعوی برابری باخالق است خالی از اشکال نیست . و خود دایره مواجی باشاخه‌های موزون و پر پیچ و خم نقش کرد که همان طرح اسلیمی باشد و این نقش اساس کار نقاشان اسلامی قرار گرفت .

که از پر بارترین و درخشانترین ادوار هنری ایران است تکمیل شد و در این زمان گلها و نباتات و حیوانات نهایت درجه استیلیزه شدند . طرح گل شاه عباسی منسوب بزمان همین پادشاه است . قالی معروف بمنظره شکار که متعلق بامپراطوری اطروش بوده است یکی از بهترین نمونه‌های قالی دوره صفویه است .

۴ - اشکال دیگر - اشکال معروف دیگری که در قالی ایران دیده میشوند عبارتند از :
الف - طرح معروف با سلیمی که مسلم نیست آیا از طرح

است. این خط البته خاصیت تزئینی فوق‌العاده دارد و بعلت زوایای تند آن بافتش هم چندان مشکل نیست.^۵
 د - طرح‌های بسیار دیگری هم درقالی ایران بکاررفته است که ممکن است از قلم افتاده باشد مثلاً^۶ درحاشیه يك قالی، یکبار طرح صلیب شکسته (Swastika) و دیگرگون دیده شده است که تمام حواشی قالی را پر کرده بوده و نیز طرح‌هایی که درقالیچه‌های ترکمنی بکار می‌رود و تقلیدی است از نشان سلطنتی خانواده مینگ در چین.^۷

ب - طرح‌ها و اشکال هندسی از همه رقم: این اشکال ساده و معمولی هندسی در نقش قالیهای ایرانی تغییرشکل‌های عجیبی داده‌اند، غالباً از چپ و راست انحنا یافته، قوس و هلال و بیض و خم بینهایت پیدا کرده تا جائیکه قالی ایران را بصورت تذهیب مجسم درآورده‌اند. اشکال هندسی درقالی ایران عبارتند از مربع، مستطیل، لوزی، ذوزنقه متوازی‌الاضلاع، هشت گوشه، شانزده گوشه، دایره، بیضی، طرح طاقنمائی^۴ و دالبرهای تودرتو و گوناگون و طرح ترنجی در وسط با لچک

شاخ گوزن

شاخ گوزن

باید دانست که دست نقاش در نقش قالی آزاد است. او میتواند هر نوع ابداع و ابتکاری که بخواهد در طرحها و نقش‌هایی که ذکرشان گذشت بنماید. چنانکه در طرح‌هایی که در این مقاله نشان داده شده دیده میشود که مثلاً یکنوع طرح اسلیمی با حیوانی شبیه بحلزون زینت شده است و نوع دیگر اسلیمی با

در چهار گوشه قالی. این اشکال همه جزئیات و نقش‌های گوناگون قالی را احاطه کرده‌اند و آنها را بصورت مجموعه زیبا و منظم جلوه داده‌اند. تقریباً کمتر شکل هندسی هست که از آن درقالی ایران استفاده نشده باشد.

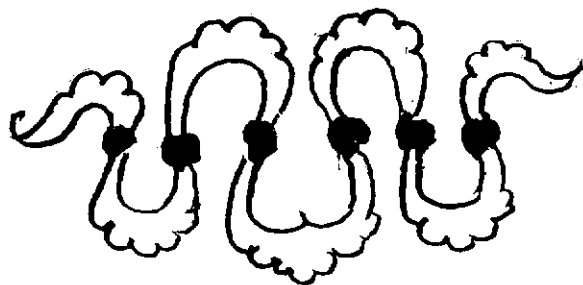
ج - خطوط، از خطوط مختلف نسخ، نستعلیق و کوفی مخصوصاً از خط کوفی برای تزئین حواشی قالی استفاده شده

۴ - این طرح بیشتر در سجاده‌ها و جای نمازها دیده میشود و نموداری است از محراب.

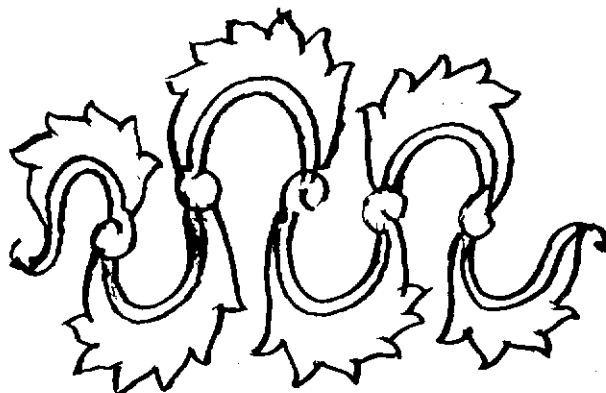
۵ - این خطوط هم بیشتر برای تزئین قالیهاییکه برای جای نماز و سجاده بافته میشود و برای نوشتن آیاتی از کلام الله مجید بکار برده می‌شود.

۶ - این طرح را آقای هینرش یا کوبی سابق‌الذکر درجائی دور افتاده در قصر داریوش کبیر دیده است (رجوع کنید بکتاب چگونه قالیهای شرقی را بشناسیم صفحه ۱۲۹).

۷ - امپراطوری مینگ Ming در چین، از ادوار درخشان هنری و تاریخی چین است. رجوع شود بکتاب چگونه قالیهای شرقی را بشناسیم تألیف هینرش یا کوبی ص ۱۰۰.

اسلیمی ماریج یا باصطلاح اروپائیان ابرچینی Cloudband

اسلیمی با زینت حلزونی

اسلیمی شبیه به پیچک

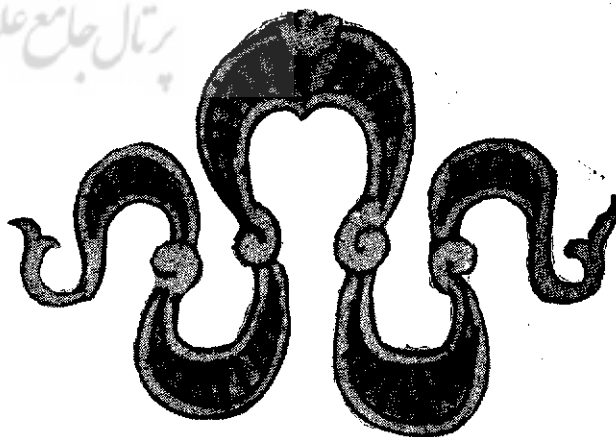
برگهای طراحی شده تزئین گشته است. و همچنین در یک جا شاخ گوزن از برگ موی سر بدر آورده است و در جای دیگر از یک بته جقه ای. بایک نظر بکلیه طرحها، دریافته میشود که نقاش هر نوع تصرفی که خواسته است در طبیعت کرده است.

زمینه و بافت - بر حسب ظرافت و ضخامت قالی باید پشم را نازک یا ضخیم رسید. (تار) که قالی با آنها آنرا تون میگویند، اساس زمینه است که از دوسلسله نخهای موازی که یکی جلو دیگری عقب قرار گرفته است و هر دو با چوبی بنام «گرد» پس و پیش میشود، تشکیل یافته است. (پود) که نخ سفید یا برنگ دیگری است بعد از هر «رگ» که عبارت باشد از یک سلسله «کله» یا «گند» یا «گره» لای ردیف تارها کشیده میشود و بعد از آن شانه میزنند، بعد از کشیدن بود گرد را میکشند و باین طریق جای ردیف تارها را عوض میکنند و بود دیگری برنگ آبی یا خاکستری لای ردیف تارها میکشند. این بود دومی پشت بند اصلی و باعث استحکام قالی است. شیرازه قالی را برنگ قرمز یا هر رنگ دیگری در اول و آخر هر رنگ با چند گره محکم میکنند. اندازه قالی را با گره (که هر گرهی تقریباً هفت سانتیمتر است) $(\frac{3}{4} - 2)$ اینچ تعیین میکنند، در هر گره بسته بظرافت یا ضخامت پشم، کم و بیش از بیست رگ تا هفتاد رگ بافته میشود.

اکنون پشمهای رنگین بدار قالی آویزان است قالی با فان در برابر دار نشسته اند و نقشه پیش روی آنهاست و قالی را کله کله میبافند تا شما آنرا زیر پای خود بباندازید.

اسلیمی با زینت برگهای طرح شده

اسلیمی ماریج

اسليمی طرح خرطوم فيل